

>> Detall d'un mapa de Catalunya de 1660 de Frederik de Wit (1630-1706).

>> El croat. Moneda de Barcelona encunyada l'any 1706 per pagar les tropes angleses que van ajudar Carles III.

L'últim president de la Generalitat

Josep de Vilamala, l'últim president de la Generalitat de 1714

Durant la Guerra de Successió de 1714 en moltes viles catalanes existí una profunda divisió política entre els partidaris dels borbons i els austriacistes. Banyoles no en fou l'excepció, tot i que majoritàriament els banyolins sentiren més simpatia pel bàndol de l'arxiduc Carles d'Àustria quan organitzaren una gran festa a la plaça Major l'any 1710 per commemorar les efímeres victòries en terres castellanès.

GUERAU PALMADA > TEXT

Tanmateix, els reversos austriacistes foren continuats, amb la caiguda de la plaça forta de Girona el 1711 i la derrota definitiva a Barcelona tres anys després. Precisament dos càrrecs eclesiàstics del monestir benedictí de Sant Esteve de Banyoles reflecteixen aquesta confrontació ideològica: l'abat Joan Baptista Descatllar, ferm filipista, i el monjo Josep de Vilamala, austriacista, que fou el darrer president de la Diputació del General, la futura Generalitat, abans de la seva abolicció amb el Decret de Nova Planta de 1716.

L'any 1703 fra Joan Baptista Descatllar i Tord, monjo dispenser del monestir de Sant Cugat, fou escollit nou abat del monestir de Sant Esteve de Banyoles. Era de família noble berguedana, amb els orígens del llinatge Descatllar a la Pobra de Lillet. El seu germà, Francesc Descatllar i Tord, en canvi, fou un ferm defensor de la causa austriacista, i com a capità d'infanteria defensà el baluard de Santa

Clara de Barcelona l'agost de 1714, fins que un any després fou executat per les autoritats borbòniques juntament amb el general Josep Moragues. El càrrec abacial a principis del set-cents era prou important, ja que l'abat era el senyor jurisdiccional de la vila de Banyoles i de molts masos de la comarca, com ara Fontcoberta, Porqueres o Vilert. Durant l'esclat del conflicte, l'abat Descatllar es posicionà de forma clara a favor de Felip V, circumstància que finalment provocà la seva fugida a l'estranger, un fet que mai s'havia produït en la dilatada història del monestir benedictí de Sant Esteve, fundat el segle IX. El 31 d'octubre de 1705 com a botifler ja fou privat de percebre les rendes. Com a mesura de prudència, davant l'oposició dels vassalls banyolins, majoritàriament austriacistes, i després de poc més de dos anys en el càrrec, el març de 1706 es trasllada a Roma, i embarcà en un vaixell des del port de Mataró. Residí en diverses ciutats italianes com Pàdua, Venècia i, més endavant, a l'illa grega de Corfú. Un cop acabà el conflicte, retornà a Banyoles el 1715 i ocupà el càrrec fins a la seva mort l'any 1744, després d'una llarga malaltia, a l'edat de 74 anys.

El dia 22 de juliol del 1713 s'havien de renovar els càrrecs, però la ciutat de Barcelona estava bloquejada per l'inici del setge borbònic

BROWN UNIVERSITY LIBRARY

D'altra banda, els orígens de fra Josep de Vilamala són incerts. Probablement era originari de la vall d'Hostoles, en concret de Santa Maria de les Encies, on, al llarg dels segles XIII-XV, consten notícies del mas Vilamala i del seu llinatge de cavallers. Com era habitual en els llinatges catalans, molt membres de la família Vilamala ostentaren càrrecs eclesiàstics, com ara rectors a la parròquia de Sant Esteve d'en Bas, i clergues d'Elna, Peralada, Sant Miquel de les Planes, Girona i Barcelona. Pel que fa a Josep de Vilamala, l'any 1690 era monjo infermer al monestir de Sant Salvador de Breda. Accedí al càrrec de monjo sagristà de Banyoles el 7 de juny de 1706 quan va permutar el seu càrrec del monestir de Sant Pere de Galligants amb Francesc de Rovira Saló de Solsona. L'agost de 1709 fou cridat pel comandant borbònic Sevigny, que es trobava instal·lat a casa dels Perpinyà, i un cop allà, juntament amb els jurats banyolins Sebastià Gomis, Pere Llach i Joan Darana, i el capellà major i el domer de Santa Maria dels Turers, se'ls comunicà que eren presoners de guerra i foren traslladats a Torroella de Montgrí, fins que foren alliberats després d'haver pagat un rescat de 400 lliures.

A partir d'aleshores no es tenen notícies de fra Josep de Vilamala, fins que l'any 1713 apareix en la heroica defensa de la ciutat de Barcelona. La darrera extracció dels tres diputats o braços de la Diputació del General es va fer en una conjuntura adversa. El dia 22 de juliol del 1713 s'havien de renovar els càrrecs, però la ciutat de Barcelona estava bloquejada

per l'inici del setge borbònic. Això dificultava de manera evident que els insaculats es poguessin desplaçar. L'extracció es va fer al pati dels Tarongers, on van renunciar al càrrec diversos diputats i oïdors, entre aquests el representant eclesiàstic Joan de Fluvià i Ignasi de Cruïlles, sagristà de la seu d'Urgell. Finalment, el 18 d'agost jurà el càrrec de diputat eclesiàstic Josep de Vilamala, sagristà de Sant Esteve de Banyoles, a la capella petita de la Casa de la Diputació, després de desplaçar-se en carruatge fins al palau. Els altres dos braços foren el diputat militar Anton de Berenguer i Novell i el diputat reial, el doctor Anton Grasés. La Diputació del General, en vista de la seva situació precària a Catalunya, a inicis de 1714 va cedir les seves funcions al Consell de Cent, que es convertí en la màxima autoritat en la defensa a ultrança de la ciutat de Barcelona. Com és sabut, l'11 de setembre del 1714 Barcelona es va veure obligada a capitular, després d'un setge de tretze mesos i d'haver rebut l'impacte de quasi 30.000 bombes. La caiguda de Barcelona comportà que el 16 de setembre se suprimeixin el Consell de Cent i la Generalitat de Catalunya, a instàncies de José Patiño i del duc de Berwick. Fra Josep de Vilamala fou així el darrer president de la Generalitat fins a la recuperació de la institució l'any 1931 i el nomenament del president Francesc Macià. El 4 de juliol de 1720 moria Josep de Vilamala, sagristà de Banyoles i darrer president de la Generalitat de 1714.

Guerau Palmada és historiador i professor d'institut.

>> *Setge borbònic de Barcelona de 1713-1714 (edició original francesa acolorida). Autor: Jacques Rigaud (1681-1754).*

>> *Edició impresa del Reial Decret de Nova Planta del 16 de gener de 1716.*

El 18 d'agost jurà el càrrec de diputat eclesiàstic Josep de Vilamala, sagristà de Sant Esteve de Banyoles, a la capella petita de la Casa de la Diputació